

Wrona Joanna, Zadania i kwalifikacje pedagoga specjalnego

Opublikowano: LEX/el. 2022 Status: aktualne

Autor: Wrona Joanna

Rodzaj: poradnik

Zadania i kwalifikacje pedagoga specjalnego

Od 1.09.2022 r. w każdym niepublicznym i publicznym przedszkolu ogólnodostępnym i integracyjnym oraz w niepublicznej i publicznej szkole ogólnodostępnej i integracyjnej ⁽¹⁾ obowiązkowo trzeba będzie zatrudniać specjalistów, których dotychczasowy katalog został uzupełniony o stanowisko pedagoga specjalnego. Obowiązek ten dotyczy również przedszkoli i szkół, w których aktualnie nie uczą się dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Przepisy te nie dotyczą przedszkoli i szkół specjalnych.

W niniejszym poradniku opisano zadania, które będą realizowane przez pedagoga specjalnego oraz kwalifikacje wymagane od tego nauczyciela. Wskazano także zadania realizowane przez pozostałych specjalistów.

Zagadnienia wstępne

Standardy określające minimalną łączną liczbę nauczycieli pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów oraz terapeutów pedagogicznych, która będzie musiała być zapewniona począwszy od roku szkolnego 2022/2023 określono w art. 42d ustawy z dnia 26.01.1982 r. - Karta Nauczyciela – dalej KN. Dodatkowe regulacje określające te standardy, które będą obowiązywały w okresie przejściowym (w roku szkolnym 2022/2023 oraz 2023/2024) określono w art. 29 ustawy z dnia 12.05.2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw. Łączna minimalna liczba etatów ww. nauczycieli specjalistów uzależniona jest od liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym lub od liczby uczniów w danej szkole/zespole.

Jednak podejmując decyzję o zatrudnieniu poszczególnych specjalistów, dyrektor musi wziąć pod uwagę obowiązek zatrudnienia pedagoga specjalnego i psychologa w przedszkolu/szkole/zespole, w którym jest powyżej 50 dzieci (minimalny wymiar etatu tych specjalistów zależy od liczby dzieci/uczniów). O przydziale pozostałych etatów pomiędzy poszczególnych specjalistów decyduje dyrektor przedszkola/szkoły/zespołu biorąc pod uwagę indywidualne potrzeby rozwojowe oraz edukacyjne dzieci i młodzieży oraz ich możliwości psychofizyczne.

Dyrektor oczywiście może (a nawet w wielu przypadkach musi) zatrudniać specjalistów w liczbie etatów wyższej niż określona w ww. standardach, ponieważ zawsze obowiązany jest brać pod uwagę potrzeby dzieci w tym zakresie.

1. Przepisy prawa oświatowego określające zadania realizowane przez specjalistów w przedszkolach, szkołach i zespołach

Wykaz zadań realizowanych od 1.09.2022 r. przez nauczycieli: pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych został określony w następujących przepisach:

- 1) rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22.07.2022 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych – dalej r.w.z.p.b.z.u.
- 2) rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9.08.2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach – dalej r.z.o.u.p.p.p. wraz ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22.07.2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Zadania te zostały zróżnicowane w odniesieniu do poszczególnych specjalistów i są podzielone na dwa obszary:

- zadania realizowane przez wszystkich specjalistów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez przedszkola i szkoły dzieciom i młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom,
- pozostałe zadania realizowane przez poszczególnych specjalistów, w tym możliwość prowadzenia w ramach

swoich godzin różnych zajęć.

W przepisach określono również wykaz zajęć, które można zaliczyć jako zajęcia prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli specjalistów w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (czyli w ramach tzw. pensum).

2. Zadania realizowane przez pedagogów specjalnych

Na podstawie § 3 ust. 2 r.w.z.p.b.z.u., pedagodzy specjaliści w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, realizują:

1) zajęcia w ramach zadań związanych z:

- a) rekomendowaniem dyrektorowi przedszkola, szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz dostępności, o której mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- b) prowadzeniem badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów lub wychowanków w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów lub wychowanków oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów lub wychowanków, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia lub wychowanka i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki, we współpracy z nauczycielami,
- c) wspieraniem nauczycieli w:
 - rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów lub wychowanków, w tym barier i ograniczeń, utrudniających funkcjonowanie ucznia lub wychowanka i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki,
 - udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem lub wychowankiem,
 - dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia lub wychowanka oraz jego możliwości psychofizycznych,
 - doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów lub wychowanków,
- d) rozwiązywaniem problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów lub wychowanków,
- e) dokonywaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽²⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach wychowawczych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych,
- f) określaniem niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia lub wychowanka,
- g) udzielaniem uczniom lub wychowankom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽³⁾,
- h) prowadzeniem zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych;

- 2) zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe ⁽⁴⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach podstawowych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych;
- 3) zajęcia oraz specjalne działania opiekuńczo-wychowawcze, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 128 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71c ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽⁵⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i w jednostkach pomocy społecznej.

Zadania realizowane przez pedagogów specjalnych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez przedszkola, szkoły i zespoły dzieciom i młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom określono w § 24a r.z.o.u.p.p.p.

Zgodnie z tymi przepisami, do **zadań pedagoga specjalnego** należy w szczególności:

- 1) współpraca z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub innymi specjalistami, rodzicami oraz uczniami w:
 - a) rekomendowaniu dyrektorowi przedszkola, szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz dostępności, o której mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
 - b) prowadzeniu badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
 - c) rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów,
 - d) określaniu niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia;
- 2) współpraca z zespołem, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy ⁽⁶⁾, w zakresie opracowania i realizacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym zapewnienia mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 3) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:
 - a) rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów lub trudności w ich funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki,
 - b) udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem,
 - c) dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz jego możliwości psychofizycznych,
 - d) doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów;
- 4) udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, rodzicom uczniów i nauczycielom;
- 5) współpraca, w zależności od potrzeb, z innymi podmiotami, o których mowa w § 4 ust. 3 oraz w § 5 r.z.o.u.p.p.p. ⁽⁷⁾;

- 6) przedstawianie radzie pedagogicznej propozycji w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie zadań określonych w pkt 1-5.

Ważne!

Pedagog specjalny w danym przedszkolu, szkole lub zespole realizuje wszystkie ww. zadania. W związku z tym, dyrektor nie może powierzyć pedagogowi specjalnemu tylko prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, chyba, że zatrudnia kilku pedagogów specjalnych - wówczas może dowolnie przydzielić ww. zadania poszczególnym pedagogom specjalnym, biorąc pod uwagę posiadane przez tych nauczycieli kwalifikacje i kompetencje zawodowe.

3. Zadania realizowane przez pedagogów, psychologów, logopedów oraz terapeutów pedagogicznych

Na podstawie § 3 ust. 1 r.w.z.p.b.z.u., nauczyciele: pedagodzy, psychologowie, logopedzi oraz terapeuci pedagogiczni, w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, realizują:

- 1) zajęcia w ramach zadań związanych z:
 - a) prowadzeniem badań i działań diagnostycznych dzieci i młodzieży, w tym badań przesiewowych, diagnozowaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży w celu określenia ich mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających im funkcjonowanie i uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽⁸⁾,
 - b) udzielaniem uczniom lub wychowankom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽⁹⁾,
 - c) dokonywaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽¹⁰⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach wychowawczych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych,
 - d) prowadzeniem działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, w tym działań mających na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii ⁽¹¹⁾;
- 2) zajęcia i działania w zakresie doradztwa zawodowego, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 26a ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe ⁽¹²⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach i szkołach;
- 3) zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe ⁽¹³⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, szkołach podstawowych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych;
- 4) zajęcia z wychowankami, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 123 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71 ust. 1

pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽¹⁴⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach wychowawczych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych;

- 5) zajęcia oraz specjalne działania opiekuńczo-wychowawcze, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 128 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 71c ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty ⁽¹⁵⁾ - w przypadku nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i w jednostkach pomocy społecznej.

Ważne!

Wśród zadań realizowanych przez pedagogów, psychologów, logopedów oraz terapeutów pedagogicznych nie uwzględniono możliwości prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych. W związku z tym, ci specjaliści nie mogą prowadzić tych zajęć w ramach swoich godzin wynikających z pensum specjalisty.

Natomiast zadania realizowane przez poszczególnych specjalistów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez przedszkola i szkoły dzieciom i młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom określono w § 20-23 r.z.o.u.p.p.p. Są to zadania wspólne realizowane przez wszystkich tych specjalistów, w szczególności:

- 1) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów;
- 2) określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;
- 3) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki;
- 4) podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;
- 5) współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań;
- 6) w przedszkolu – prowadzenie obserwacji pedagogicznej mającej na celu wczesne rozpoznanie u dziecka dysharmonii rozwojowych i podjęcie wczesnej interwencji, a w przypadku dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne – prowadzenie obserwacji pedagogicznej zakończonej analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna);
- 7) w szkole:
 - a) prowadzenie obserwacji pedagogicznej w trakcie bieżącej pracy z uczniami mającej na celu rozpoznanie u uczniów:
 - trudności w uczeniu się, w tym w przypadku uczniów klas I-III szkoły podstawowej deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań,
 - szczególnych uzdolnień,
 - b) wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami;
- 8) udzielanie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz w formach określonych w § 6 ust. 1 pkt 1-3 ⁽¹⁶⁾, ust. 2 pkt 1-7 ⁽¹⁷⁾, ust. 3 pkt 1-4 ⁽¹⁸⁾ oraz ust. 4 pkt 1 ⁽¹⁹⁾

r.z.o.u.p.p.p.;

- 9) współpraca z rodzicami ucznia albo pełnoletnim uczniem oraz, w zależności od potrzeb, z innymi podmiotami, o których mowa w § 5 r.z.o.u.p.p.p. ⁽²⁰⁾ w udzielaniu uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 10) wspieranie nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych w dostosowaniu sposobów i metod pracy do możliwości psychofizycznych ucznia wymagającego pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 11) ocena efektywności udzielonej uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej i sformułowanie wniosków dotyczących dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia w przedszkolu, szkole lub placówce.

Pozostałe zadania realizowane przez poszczególnych specjalistów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej przez przedszkola i szkoły dzieciom i młodzieży, ich rodzicom oraz nauczycielom, uwzględniające kwalifikacje i kompetencje poszczególnych specjalistów, określono w § 24-27 r.z.o.u.p.p.p.

4. Kwalifikacje wymagane od pedagogów specjalnych

Szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli, w szczególności poziom wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i rodzajów placówek określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1.08.2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli – dalej r.k.n.

Na podstawie § 19a r.k.n., kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4, posiada osoba, która ukończyła:

- 1) jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego lub drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki specjalnej, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- 3) jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny w zakresie pedagogiki specjalnej albo studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej lub edukacji włączającej.

Ważne!

Na podstawie § 30a r.k.n., w okresie przejściowym do dnia 31 sierpnia 2026 r. kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego:

- 1) w przedszkolach, o których mowa w § 4 - posiada również osoba, która ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu i klasach I-III szkoły podstawowej, określone w § 4, a ponadto ukończyła studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;
- 2) w szkołach i przedszkolach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4 - posiada również osoba, która ma kwalifikacje określone w § 3 ust. 1 i § 4, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe, w zakresie pedagogiki specjalnej.

W opinii Ministerstwa Edukacji i Nauki ⁽²¹⁾, przez pojęcie „pedagogiki specjalnej” należy rozumieć następujące kierunki studiów/specjalizacje:

- 1) Rewalidacja (niegdysiejsza nazwa „pedagogiki specjalnej”).
- 2) Resocjalizacja.
- 3) Surdopedagogika.
- 4) Tyflopädagogika.
- 5) Oligofrenopedagogika.
- 6) Edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.
- 7) Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną.

- 8) Pedagogika resocjalizacyjna.
- 9) Pedagogika zdolnych i uzdolnionych.
- 10) Logopedia tylko jeśli są to studia pięcioletnie, dające tytuł magistra pedagogiki specjalnej ze specjalnością logopedia.
- 11) Pedagogika korekcyjna.

Ważne!

Dyrektor przedszkola, szkoły, zespołu może powierzyć pedagogowi specjalnemu prowadzenie zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych lub socjoterapeutycznych tylko wówczas, gdy nauczyciel ten posiada kwalifikacje wymagane od nauczycieli prowadzących tego rodzaju zajęcia.

Wynika to z § 23 r.k.n., zgodnie z którym, **kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych**, uwzględniających indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów niepełnosprawnych, w przedszkolach, szkołach i placówkach, o których mowa w § 3 i § 4, posiada osoba, która ma kwalifikacje określone w § 15 ust. 3, tzn.:

- 1) ukończyła studia lub zakład kształcenia nauczycieli, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, o których mowa w § 3-6, lub
- 2) posiada wykształcenie na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki oraz przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła studia podyplomowe, zakład kształcenia nauczycieli lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Natomiast **kwalifikacje do prowadzenia zajęć resocjalizacyjnych lub socjoterapeutycznych**, uwzględniających indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów odpowiednio niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, w szkołach i placówkach, o których mowa w § 3 i § 4, posiada osoba, która ma kwalifikacje określone w § 16 ust. 2, tzn.:

1. studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
2. studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na dowolnym kierunku (specjalności), i studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
3. zakład kształcenia nauczycieli w specjalności resocjalizacja lub socjoterapia, lub
4. zakład kształcenia nauczycieli w dowolnej specjalności i kurs kwalifikacyjny w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii.

W przepisach tego rozporządzenia określono również kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela przez pozostałych specjalistów: psychologa (§ 18 r.k.n.), pedagoga (§ 19 r.k.n.), logopedy (§ 20 r.k.n.), doradcy zawodowego (§ 21 r.k.n.), terapeuty pedagogicznego (§ 22 r.k.n.).

Ważne!

W przypadku trudności z pozyskaniem psychologa i pedagoga specjalnego dyrektor nie może przeznaczyć godzin przewidzianych dla tych nauczycieli na rzecz innych specjalistów (np. dla logopedów). W związku z tym, w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami szkoły, możliwe jest zatrudnienie osób, które nie posiadają wymaganych kwalifikacji:

- osoby legitymującej się wymaganym poziomem wykształcenia, lecz nieposiadającej przygotowania pedagogicznego, o ile osoba ta zobowiąże się do uzyskania przygotowania pedagogicznego w trakcie pierwszego roku pracy – na podstawie art. 10 ust. 3 KN,
- nauczyciela bez wymaganych kwalifikacji, za zgodą kuratora oświaty – na podstawie art. 10 ust. 9 KN,

- osoby niebędącej nauczycielem, posiadającej przygotowanie uznane przez dyrektora szkoły za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć, za zgodą kuratora oświaty – na podstawie art. 15 ustawy z dnia 14.12.2016 r. Prawo oświatowe.

Poniżej zamieszczam link do odpowiedzi udzielanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki w sprawie stanowiska pedagoga specjalnego (wgląd dnia 27.08.2022 r.):

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/pedagog-specjalny-odpowiedzi-na-najczesciej-zadawane-pytania>

(1)

Obowiązek ten nie dotyczy szkół dla dorosłych oraz szkół i zespołów szkół, o których mowa w art. 8 ust. 5 pkt 2 lit. c ustawy z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe, czyli prowadzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, szkół i zespołów szkół w Polsce oraz przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, które prowadzą kształcenie dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, określoną w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 tej ustawy lub umożliwiają uczniom uczęszczającym do szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw uzupełnianie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego, zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego i planami nauczania dla szkół polskich.

(2)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9.08.2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24.07.2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

(3)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9.08.2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30.04.2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

(4)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24.08.2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci.

(5)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24.08.2017 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w przedszkolach i szkołach specjalnych, zorganizowanych w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8.03.2013 r. w sprawie organizacji kształcenia oraz warunków i form realizowania specjalnych działań opiekuńczo-wychowawczych w szkołach specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych.

(6)

Zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, którego zadania określa m.in. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9.08.2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

(7)

Podmioty, z inicjatywy których pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana dzieciom i młodzieży, a także

podmioty, z którymi przedszkole/szkoła współpracuje w organizowaniu i udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.

(8)

Rozporządzenia wskazane w przypisie nr 3.

(9)

Rozporządzenia wskazane w przypisie nr 3.

(10)

Rozporządzenia wskazane w przypisie nr 2.

(11)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18.08.2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.

(12)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12.02.2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.

(13)

Rozporządzenie wskazane w przypisie nr 4.

(14)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11.08.2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2.11.2015 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach.

(15)

Rozporządzenia wskazane w przypisie nr 5.

(16)

W przedszkolu pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w formie: zajęć rozwijających uzdolnienia; zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym); zindywidualizowanej ścieżki realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego.

(17)

W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w formie: klas terapeutycznych; zajęć rozwijających uzdolnienia; zajęć rozwijających umiejętności uczenia się; zajęć dydaktyczno-wyrównawczych; zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym); zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu - w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych; zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

(18)

W placówce pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w formie: zajęć rozwijających uzdolnienia; zajęć rozwijających umiejętności uczenia się; zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych,

logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym); zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu - w przypadku uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych.

(19)

W branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej pomoc psychologiczno-pedagogiczną jest udzielana w formie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.

(20)

Podmioty, z inicjatywy których pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.

(21)

<https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/pedagog-specjalny-odpowiedzi-na-najczesciej-zadawane-pytania> (wgląd dnia 27.08.2022 r.).